

‘Bij het vermoeden van emotioneel of fysiek zwaar verontrustende thuissituaties is het cruciaal om stappen te ondernemen’

Ik ben verontrust. Wat nu?

Hoe ga je vanuit de kinderopvang om met zorgwekkende signalen bij kinderen? Waarom is het belangrijk vroegtijdig situaties te (h)erkennen die schadelijk kunnen zijn voor de ontwikkeling van kinderen? En welke stappen zet je als verontrust bent? We vroegen het aan psychologe Evi Verdoodt van het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling in Brussel.

Wat verstaan we onder 'verontrusting'?

Verontrusting is een brede term: hij slaat zowel op vermoedens van kindermishandeling als op kleinere bezorgdheden over de thuissituatie en het welzijn van kinderen. Ook kleinere bezorgdheden zijn niet onbelangrijk. Komt een kind regelmatig naar de opvang met een vuile nachtluijer of met een beschimmeld flesje? Is het systematisch te licht gekleed? Zelfs bij kleinere verontrusting over de veiligheid of het welbevinden van een kind moedigen we aan om sowieso altijd alert te zijn en stappen te zetten.’

Waarom is dat zo belangrijk?

‘Het is de sleutel tot het vermijden dat zorgwekkende situaties blijven bestaan en op termijn mogelijks zelfs escaleren. Het is ontzettend belangrijk dat kinderen het thuis goed hebben. Als je merkt dat dat niet zo is, kun je die kans grijpen en helpen om de thuissituatie te verbeteren. Dus als je ergens bezorgd om bent, bespreek dit dan met de ouders. Zo geef je hen de kans om bij te

sturen en de situatie voor het kind beter te maken. Bij het vermoeden van emotioneel of fysiek zwaar verontrustende thuissituaties is het cruciaal om stappen te ondernemen. We weten dat 3% van de kinderen slachtoffer is van ernstig geweld. Zo’n situatie kan zeer ernstige gevolgen hebben voor het welzijn en de ontwikkeling: het kind kan tekorten, verstoringen in de ontwikkeling en zelfs fysieke letsels oplopen. Vooral baby’s zijn daarin erg kwetsbaar. Maar ook oudere kinderen die thuis emotioneel geweld zien of ervaren, of die geen goede band met hun ouders ontwikkelen, kunnen ernstige trauma’s oplopen, die tot in de volwassenheid kunnen doorwerken.’

Als je bezorgd bent over een kind, hoe reageer je dan het best?

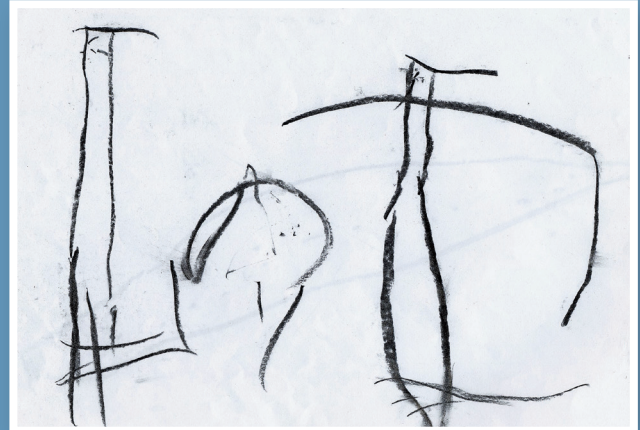
‘We hebben voor de opvang een bondig ABC-stappenplan ontwikkeld. Het bestaat uit drie onderdelen, met specifieke taken per functie: als begeleider heb je andere taken dan als leidinggevende.’

STAP 1: AANDACHT

Deze stap gaat om kijken naar, luisteren naar en aanvoelen van het kind, zodat je je een beeld kunt vormen. Als een doorgaans vrolijk kind er ineens verdrietig bijloopt of plots niet goed meer eet, is dat een signaal. Het is belangrijk te kijken wat daarachter zit. Een slechte dag, een sluimerende ziekte, een gestorven huisdier? Of zijn er thuis andere dingen aan de hand? Als je bezorgd bent, is het belangrijk ouders zo snel mogelijk spontaan aan te spreken. Heeft een kindje een blauw oog, wacht dan geen drie dagen, maar vraag onmiddellijk: ‘Wat is er gebeurd?’ Geef ouders de kans om uitleg te geven. Ben je meteen gerustgesteld, dan ga je terug naar stap 1 en blijf je gewoon verder observeren. Zo niet, dan ga je naar stap 2.

STAP 2: BESPREKEN

Blijf je verontrust, deel je bezorgdheid en vragen dan met een collega of leidinggevende. Samen kunnen jullie inschatten of er effectief reden tot bezorgdheid is en hoe een

gesprek met de ouders het best aangepakt wordt. Naast dit intern overleg, kun je ook bij externe partners aankloppen voor advies. (zie verderop).

STAP 3: COMMUNICATIE

Bespreek je verontrusting met de ouders. Stelt dit gesprek je niet gerust, dan bekijk je opnieuw samen met je team en/of een externe ondersteuningspartner wat de volgende stappen zijn.

Hoe zit het met privacy als je de thuissituatie van je kind in het team bespreekt? En kun je bij verontrusting een externe organisatie contacteren zonder medeweten van de ouders?

'Het is nooit de bedoeling langdurig over een kind te overleggen zonder de ouders aan te spreken. Zonder betrokkenheid van de ouders kan er niets veranderen. Maar soms helpt het om die communicatie stapsgewijs aan te pakken en eerst advies in te winnen. Maak je je zorgen over de hygiëne bij een kind, pols eerst bij je collega's: vinden zij de situatie ook verontrustend? Meninge over wat vies is, kunnen sterk verschillen. Blijf sowieso nooit alleen met een verontrust gevoel rondlopen. Ga in gesprek met je team en wissel de informatie uit die nodig is om het welzijn van een kind te kunnen verzekeren. Je kunt het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling ook altijd bellen met een anonieme adviesvraag. Dan krijg je advies over de situatie zonder het kind met naam aan te melden. Want de

privacywetgeving is belangrijk, ook ter bescherming van de kinderen. Maar dat mag je niet verhinderen om actie te ondernemen bij verontrusting. De veiligheid en het welzijn van kinderen staan altijd voorop.'

Met ouders een gesprek aangaan over je bezorgdheid is niet evident. Hoe pak je dit aan?

'Zo'n gesprek kan inderdaad wat spannend zijn, dus het is goed je voor te bereiden: wat wil je zeker gecommuniceerd hebben, wat wil je aan het einde bereikt hebben? Tijdens het gesprek is het belangrijk om duidelijk, concreet en transparant te zijn over wat jou verontrust. Wat heb je gezien, gehoord, gemerkt dat jou zorgen baart? Blijf niet vaag; zwak niets af. Zorg ervoor dat de ouders goed begrijpen waar het om gaat. Stel open vragen, vul zelf niet in. Heeft een kind blauwe plekken, vraag dan niet: is je kind gevallen? Deel alleen je observatie en laat ouders zelf vertellen. Leg hen geen woorden in de mond en laat merken dat je openstaat voor hun verhaal. Als ouders in het verweer gaan, ga dan niet mee in de strijd. Zeg liever: 'Ik merk dat wat ik vertel lastig is voor u. Wat doet het met u om dit te horen?' Houd voor ogen dat ouders ontzettend belangrijk zijn in het leven van een kind en dat ook zij het beste voor hun kind willen, maar daar niet altijd in slagen. Vaak lijden ook ouders onder een zorgwekkende situatie, zelfs als ze de bron van verontrusting zijn. Stel je op als een bondgenoot en maak duidelijk dat je samen wilt bekijken wat nodig is opdat het

kind zich goed voelt en zich optimaal kan ontwikkelen. Wees helder en vastberaden in je boodschap en neem tegelijk een open, vriendelijke, begripvolle houding aan.'

Hoe zorg je ervoor dat je communicatie opvoedingsondersteunend en in het belang van het kind is? En dat de opvang niet stopgezet wordt?

'De kans bestaat altijd dat we een situatie verkeerd inschatten of te snel oordelen. Je kunt ouders voor het hoofd stoten, en het is altijd mogelijk dat ze hun kind zelfs uit de opvang weghalen. Maar dat mag ons nooit tegenhouden om het gesprek aan te gaan. Misschien zullen we stappen moeten zetten die de ouders niet waarderen. Dat kan lastig voelen, maar als het nodig is om de veiligheid van een kind te waarborgen, dan is het onze plicht. Vind je het moeilijk om het gesprek aan te gaan: zoek dan hulp. Je kunt hulp vragen aan collega's, maar ook aan je pedagogisch ondersteuner of aan het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling van de provincie waar het kind woont. Momenteel wordt er gewerkt aan meer lokale samenwerking, zodat je er als opvang niet alleen voor staat. Kind en Gezin zet hier ook haar schouders onder en kan je helpen zoeken naar waar je terecht kunt met vragen of zorgen over een kind. ◀

www.kindengezinacademie.be =>

Veilige Leefomgeving

www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be